

TEKST 194: Beretninger om Saladins henrettelse af krigsfanger efter slaget ved Hattin, 1187

I begyndelsen af 1170'erne havde den muslimske krigsleder og statsmand Saladin (1138-1193) held til at tage magten i Ægypten samt at skabe sig en magtbase i Syrien, som han gradvist udvidede. I denne forbindelse kom Saladin i kamp med de kristne korsfarerstater, hvis eksistens han gennem sine angreb og erobringer særligt efter 1186 truede. Dette udløste Det 3. Korstog.

Ibn al-Athir (1160-1233) skrev en verdenshistorie (*Kamil at-Tawarikh*) fra de ældste tider og frem til sin egen samtid, og berettede herunder om begivenheder før og under Det 3. Korstog, som han selv var øjenvidne til, idet han i perioder var tilknyttet Saladins hær. Baha ad-Din ibn Shaddad (1145-1234) var muslimsk retslærd og historieskriver. Han kom fra 1188 i Saladins tjeneste. Baha ad-Din blev nær ven af Saladin og en af hans mest betroede rådgivere. Han forfattede en biografi om Saladin (*al-Nawādir al-Sultaniyya wa'l-Maḥāsin al-Yūsufiyya*), der bl.a. omfatter mange af begivenhederne før og under Det 3. Korstog, som Baha ad-Din selv var øjenvidne til.

Imad ad-Din al-Isfahani (1125-1201) var Saladins sekretær og rådgiver og var ligeledes øjenvidne til en lang række begivenheder før og under Det 3. Korstog. Al-Isfahani skrev en biografi om Saladin (*Barq al-Shami*), hvori han bl.a. beretter om disse begivenheder. En vigtig kilde til det kristne syn på Det 3. Korstog og begivenhederne, der ledte op til dette, findes i værket 'Kong Richards rejsebeskrivelse' (*Itinerarium Regis Ricardi*), der sandsynligvis er forfattet af den engelske kanonik, Richard de Templo i 1220'erne. Værket synes at basere sig på øjenvidneskildringer fra personer, der deltog i Det 3. Korstog. Richard de Templo deltog sandsynligvis selv i korstoget.

[Al-Athir:]

[Al-Athir beretter, at grev Raymond d.3. (1140-1187) af Tripoli grundet interne magtkampe i korsfarerstaterne i 1186 indgik en alliance med Saladin.] Et vist antal frankere fulgte hans eksempel, hvilket førte til uenighed og splittelse blandt dem og var en af de vigtigste årsager til, at deres byer blev generobret, og, som vi skal berette, at Jerusalem faldt til muslimerne.¹ Saladin sendte fra Tiberias-regionen² plyndringsbander, der hærgede de frankiske lande og vendte uskadte tilbage. Dette svækkede frankerne, men gav muslimerne kraft og glød til at angribe dem. [...]

[Raynald of Châtillon (1125-1187), der var hersker i Jordan-området, var én af Saladins værste fjender, der havde forsøgt at angribe Mekka i 1183 (se tekst 193). I 1186-87 gik Reynald til angreb på de syriske karavaneruter] I år 583 [1187] skrev Saladin til alle provinser og kaldte dem til våben i den hellige krig. [...] Saladin marcherede mod al-Karak³ og sendte sine plyndringsbander ind i alle områder omkring al-Karak, ash-Shaubak⁴ og andre steder, idet de plyndrede, ødelagde og brændte, mens prinsen⁵ blev belejret og var for magtesløs til at forsvare sin jord.

¹ Se tekst 196

² Tiberias: By og område ved Genesaret sø i den nordlige del af det nuværende Israel.

³ Al-Karak: korsfarerborg i det nuværende Jordan

⁴ Ash-Shaubak: det arabiske navn for korsfarerborgen Montreal i det nuværende Jordan.

⁵ Dvs. Raynald of Châtillon

Frygten for al-Afdals⁶ hær fastholdt de andre frankere hjemme. Saladin kunne således frit belejre og plyndre, brænde og hærge i hele regionen, hvilket han gjorde.

5 Saladin sendte ordrer til sin søn, al-Afdal, om at sende en stor hærafdeling ind i Akko-regionen⁷ for at plyndre denne og lægge den øde. [...] En enhed af tempelriddere, johannittere og andre drog ud af byen [Akko] for at fordrive dem, og en forfærdelig kamp fulgte. Gud gav til sidst muslimerne sejren og frankerne vendte om og flygtede. Nogle blev dræbt og resten blev taget til fange. Blandt de døde var johannitternes stormester,⁸ en af de mest berømte frankiske adelsmænd, der havde gjort meget skade mod islams sag.

10 Muslimerne plyndrede de omkringliggende områder og vendte derefter sikkert tilbage til Tiberias med deres bytte og fanger, hvor greven⁹ opholdt sig. Han havde intet gjort for at forhindre de kristnes nederlag. Det var en stor sejr, for tempelridderne og johannitterne var rygraden i de frankiske hære. Den glædelige nyhed spredte sig vidt og bredt.

15 Da Saladin modtog den glædelige nyhed om, at tempelridderne og johannitterne var blevet besejret, og mange af dem var blevet slagtet eller taget til fange, vendte han tilbage fra al-Karak til hæren, der var under al-Afdals kommando, hvor alle de andre emirer og tropper blev samlet. [...]

20 [*Saladin drog herefter videre med sin hær, men efter at være blevet kritiseret af bl.a. kirken skiftede grev Raymond ifølge Al-Athir side og sluttede sig til korsfarerne. Saladin rykkede herefter (d. 2. juli 1187) mod byen Tiberias.*] Om natten placerede han tropper, hvor de ville kunne forhindre fjenden i at indlede kamp og angreb derefter Tiberias med en lille styrke, besteg bymuren og tog byen med storm i løbet af natten. Indbyggerne flygtede og søgte tilflugt i citadellet, hvor grevinden¹⁰ og hendes børn var, og forsvarede sig selv dér, mens den nedre bydel blev plyndret og brændt.

25 Da frankerne erfarede, at Saladin havde angrebet Tiberias og erobret den og alt i den, og at han havde brændt husene og alle de ting, de [muslimerne] ikke kunne fjerne [som bytte], mødtes de for at holde råd. [...] Generalerne besluttede at rykke frem og møde muslimerne i kamp, så de forlod det sted, hvor de havde slået lejr indtil nu og rykkede frem mod den muslimske hær. [...]

30 [*Korsfarerhærens fremrykning var netop det, Saladin ville fremprovokere med plyndringen af Tiberias. Han sendte nu sin hær mod korsfarerne, som han mødte ved højdedraget Hattins Horn.*] De [muslimerne] kunne lugte sejrens sødme, og jo mere de så den uventede lave moral blandt frankerne, jo mere aggressive og dristige blev de. Hele natten løftede skrigene af "Gud er stor", og "Der er ingen Gud, udover Allah" sig op mod himlen. Imens indsatte sultanen [Saladin] bueskytternes fortrop og fordelte pilene. Om lørdagen [d. 4. juli 1187] besteg Saladin og muslimerne deres heste og rykkede frem mod frankerne. [...]

⁶ Al-Afdal ibn Salah ad-Din (ca. 1169-1225): en af Saladins sønner

⁷ Akko (Acre): havneby i den nordlige del af det nuværende Israel.

⁸ Roger des Moulins.

⁹ Raymond d.3. af Tripoli, der som nævnt havde indgået en alliance med Saladin

¹⁰ Eschiva af Bures, hustru til Raymond d.3. af Tripoli

[*Muslimerne besejrer korsfarerne i slaget.*] Muslimerne erobrede deres store kors, kaldet "Det Sande Kors,"¹¹ i hvilket de siger, der er et stykke af det træ, hvorpå Messias, ifølge dem, blev korsfæstet. Dette var et af de tungeste slag, der kunne påføres dem og det gjorde deres død og udslettelse sikker. Et stort antal af deres kavaleri og infanteri blev dræbt eller taget til fange.
5 [...]

De [korsridderne] steg af hestene og trådte ned på jorden og muslimerne faldt over dem, rev kongens telt ned og fangede hver eneste af dem, herunder kongen,¹² hans bror og prins Arnat af Karak,¹³ islams mest hadede fjende. De tog også herskeren af Jubail, søn af Humphrey [af
10 Toron], tempelriddernes stormester, en af frankernes største ærespersoner,¹⁴ og en skare af tempelriddere og johanittere. Antallet af døde og tilfangetagne var så stort, at de, der så de dræbte, ikke kunne tro, at nogen kunne være blevet fanget i live – og de, der så fangerne kunne ikke tro, at nogen var blevet dræbt. Fra deres første angreb på Palæstina i år 491 [1098]¹⁵ indtil nu havde frankerne aldrig lidt et sådant nederlag.

15 Da alle fangerne var blevet taget, gik Saladin til sit telt og sendte bud efter frankernes konge og prins Arnat af Karak. Han fik kongen til at sætte sig ved siden af sig, og da han var halvdød af tørst, gav han ham afkølet vand at drikke. Kongen drak og rakte resten til prinsen, der også drak. Saladin sagde: "Denne gudløse mand har ikke min tilladelse til at drikke, og det vil ikke på denne måde redde hans liv." Han [Saladin] vendte sig mod prinsen, slyngede alle hans forbrydelser i ansigtet på ham og optalte hans synder. Så rejste han sig og med sin egen hånd skar han mandens hoved af. [...]

På sultanens [Saladins] befaling blev kongen og nogle få af de mest fremtrædende fanger sendt til Damaskus, mens tempelridderne og johanitterne blev drevet sammen for at blive dræbt.
25 Sultanen indså, at de, der havde taget dem til fange, ikke ville udlevere dem, for de håbede på at opnå løsepenge for dem, og så tilbød han halvtreds ægyptiske dinarer for hver fange af disse to slags.¹⁶ Straks fik han to hundrede fanger, som blev halshugget på hans ordre. Han fik netop disse mænd dræbt, fordi de var de mest bistre af alle de frankiske krigere, og på denne måde befriede han det muslimske folk for dem. Han sendte ordre til sin kommandant i Damaskus om
30 at dræbe alle dem, der var at finde i hans område, uanset hvem de tilhørte, og dette blev gjort.

Et år senere krydsede jeg slagmarken og så området helt dækket med deres knogler liggende i dynger eller spredt rundt omkring, hvilket kunne ses selv på afstand. Det var alt, hvad der var tilbage, efter at resten var blevet taget af storme eller af de vilde dyr i disse bakker og dale.

35

¹¹ Sagnomspundet relikvie, der mentes at indeholde dele af det kors, hvorpå Kristus led døden.

¹² Guy af Lusignan, hersker i kongedømmet Jerusalem 1186–1192

¹³ *Prins Arnat af Karak*: Dvs. Raynald of Châtillon, se ovenfor samt tekst 193

¹⁴ Stormesteren, Gerard af Ridfort.

¹⁵ Dvs. under Det 1. Korstog

¹⁶ Altså tempelriddere og johanittere

[*Baha ad-Din ibn Shaddad:*]

Så tilkaldte [Saladin] kong Guy, hans bror og prins Reynald. Han rakte kongen en afkølet læskende drik, hvoraf han drak, da han var frygtelig tørstig, og han [kong Guy] gav derefter noget af det til prins Reynald. Sultanen [Saladin] sagde til tolken: "Sig til kongen: Du er den, der giver ham noget at drikke. Jeg har ikke givet ham noget at drikke." Ifølge arabernes fine sædvane og deres ædle skikke, er det sådan, at hvis en fange modtager mad eller drikke fra den, der har fanget ham, er hans liv i sikkerhed. Hans [Saladins] hensigt var at følge disse ædle skikke. [...] [Saladin] sagde til [Reynald]: "Her er jeg efter at have bedt om sejr ved Muhammed, og Gud har givet mig sejr over dig." Han tilbød ham islam, men han afslog. Sultanen trak derefter sin krum-sabel, huggede i ham og afskar hans arm ved skulderen. De tilstedeværende gjorde det færdig med ham og Gud sendte hurtigt hans sjæl til Helvedes ild. Hans krop blev taget og kastet ud gennem teltdøren.

15

[*Imad ad-Din al-Isfahani:*]

Dette nederlag for fjenden og denne vores sejr fandt sted på en lørdag, og den behørig ydmygelse af lørdagens mænd blev påført søndagens mænd, der havde været løver og nu var blevet nedgjort til elendige får. Af disse tusindvis undslap kun få, og af alle disse fjender blev kun nogle få skånet. Sletten var dækket af fanger og lig, som støvet afslørede, da det lagde sig, og sejren blev klar. Fangerne var med bankende hjerter lagt i lænker. De døde blev spredt over bjerge og dale liggende ubevægelige på deres sider. Hattin affærdigede deres kadavere, og duften af sejr var tyk med stanken af dem. Jeg gik forbi dem og så de faldnes lemmer henkastet nøgne på slagmarken. [...] [*Imad ad-Din al-Isfahani giver efterfølgende en længere makaber skildring af de dødes kroppe.*]

25

Hvad fangerne angik, havde alle vores telte ikke nok teltsnore til at binde og lænke dem, og jeg så tredive eller fyrre bundet med et enkelt reb og ført afsted af en enkelt rytter, og på ét sted hundrede eller to hundrede fanger bevogtet af en enkelt mand. Her blev oprørere fanger, fjender blev blottet, regenter gjort til undersåtter, store mænd ydmyget, grever nedgjort til bytte, ryttere jagtet, hædrede mænd hånet, tempelridderne infernalske ansigter tværet i støvet, kranier trådt under fode, de legemer, de havde velsignet, hugget i stykker og spredt. Hvor mange stolte mænd blev taget til fange, hvor mange ledere blev bundet og ført bort, hvor mange polyteister skar tænder, hvor mange vantro blev fyldt med dystre tanker, hvor mange trinitarianere¹⁷ blev skåret i halve, hvor mange, der var ugudelige i deres higen efter Gud, fik deres arme bundet. [...]

30

35

Mandag morgen [d.6. juli], to dage efter sejren, udsøgte sultanen [Saladin] sig tempelridderne og johanitterne, der var blevet taget til fange, og sagde: "Jeg vil rense jorden for disse to urene folk." Han tildelte halvtreds dinar til hver mand, der havde taget en af dem til fange, og straks førte hæren mindst hundrede af dem frem. Han beordrede, at de skulle halshugges, idet han

40

¹⁷ *Trinitarianere*: de, der tror på Treenigheden, dvs. kristne.

foretrak dem døde frem for at have dem i fangenskab. Med ham var der en hel skare af lærde, sufier og et vist antal af hengivne mænd og asketer. Hver især trak de sværdet og rullede ærmerne op og bønfuldt ham om tilladelse til at slå én af dem ihjel. Saladin sad med glædesfyldt ansigt på sit podium; de vantro udviste sort fortvivlelse. Tropperne blev opstillet i deres rækker, emirerne stod i to geledder. Der var nogle, der flængede og huggede rent, og blev takket for det; nogle, der nægtede og undlod at handle, og blev undskyldt; nogle der gjorde sig selv til grin, og andre tog deres pladser.

5
10
15
20
25
30
35
40

Dér så jeg manden [Saladin], der lo hånligt og slagtede, som talte og handlede. Hvor opfyldte han mange løfter. Hvor meget ros han vandt. De evige belønninger sikrede han sig med det blod, han havde udgydt. De fromme gerninger føjedes til hans regnskab med hver hals, der blev hugget over af ham! Hvor mange klinger han bestænkede med blod for en sejr, han længtes efter. Hvor mange lanser han svingede mod løven, som han undertvang. Hvor mange dårligheder han helbredte ved de ulykker, han tilføjede tempelridderne. Hvor meget styrke han gav lederne, som han støttede. Hvor mange bannere han udfoldede mod katastrofer, der veg tilbage! Jeg så, hvordan han dræbte vantroen for at give liv til islam og ødelagde polyteismen for at opbygge monoteismen, og førte beslutninger igennem til deres afslutning for at tilfredsstille de troendes fællesskab, ved at hugge fjender ned i forsvaret af venner!

20 [Itinerarium:]

For at gøre en lang historie kort, var der så mange dræbte, så mange sårede og så mange kastet i lænker, at vores folk, der var fuldstændig ødelagt, var et ynkeligt syn selv for fjenden. Værre endnu, korset for vor frelse, det livgivende træ, faldt i fjendens hænder, og sammen med det faldt dets bærere, biskoppen af Akko og Den Hellige Gravs hovmester.¹⁸ Den ene dræbt, den anden fanget.

25
30
35
40

Da Guy af Lusignan, kongen af Jerusalem, så korset falde, blev han overvældet af bedrøvelse. Han styrtede frem og kastede sine arme om korset i håb om at tage det tilbage, hvis Gud ville det således, eller i det mindste at dø ved siden af det. Således led Det Hellige Kors endnu en fornedrelse på grund af vores ondskab. Hverken Herrens ark eller de jødiske kongers bortførelse kan sammenligne med denne af vor tids katastrofe, da kong Guy som sin medfange fik det herlige kors. Nogle af fangerne – og deres antal var lige så forbløffende, som de var ynkelige – forblev uskadede, mens de afventede sejrherrens vilje. Resten blev ved det morderiske sværd sendt til himlen med en hurtig og barmhjertig død.

35
40

Blandt andet blev Reynald af Châtillon, herre over Jordan-området, bragt for sultan Saladin. Tyrannen, der var drevet af raseri eller måske af respekt for sådan en stor mand, huggede det stolte og ærværdige hoved af med sin egen hånd. Alle tempelridderne, med undtagelse af deres herre, beordrede han [Saladin] halshugget, fast besluttet på helt at udslette dem, for han kendte deres ry for overlegenhed i kamp.

40

Men – hvilken lidenskabelig rivalisering på tro og mod der så fulgte! Mange af fangerne, der hævdede at være tempelherrer, kappedes indbyrdes i et kapløb hen mod slagterne. Glade tilbød de med et helligt foregivende deres hals til sværdmændene. Blandt disse Kristi soldater

¹⁸ Tempelriddernes stormester

var der en vis tempelridder ved navn Nicholas. Han havde så meget held med at opmuntre de andre til deres død, at han selv i hastværket med at komme foran kun lige havde held til at være den første til at vinde det herlige martyrium, han så inderligt ønskede sig.

5 Bevis for Guds nådes mirakuløse kraft manglede ikke. I de følgende tre nætter, mens de hellige martyrs lig stadig lå ubegravede, skinnede stråler af guddommeligt lys klart over dem.

10 Da støjen fra slaget var ophørt, og Saladin så fangerne blive slæbt væk, og de døde blev spredt rundt omkring, løftede han sine øjne mod himlen og takkede Gud for sejren, som han altid gjorde, når tingene gik godt for ham. En af hans mest hyppige bemærkninger var, at det var vores ondskab, ikke hans magt, der gav ham denne sejr, og at en vending i begivenhedernes gang bar ham igennem. For vores hær, uanset hvor lille den var, sejrede for det meste med Guds hjælp. Men ved denne lejlighed var vi ikke med Herren, ej heller Han med os, og vores tropper blev selv før kampen fuldstændigt besejret, selv om der mentes at være mere end tyve tusind af dem. Faktisk var hele rigets magt ved kongelig anordning samlet dér til det katastrofale slag. Kun dem, der på grund af alder eller køn var fritaget for at bære våben, forblev under
15 byernes og slottenes beskyttelse. Dette skæbnesvangre slag blev udkæmpet på d. 4. juli 1187. I den korte tid blev hele kongeriget Jerusalems gloriøse knust og ødelagt.

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene - Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

20

Al-Athir, *Kamil at-Tawarikh*. Her efter F. Gabrieli: *Arab Historians of the Crusades*, New York (1969), s.115-118, 120-125. Baha ad-Din ibn Shaddad, *al-Nawādir al-Sultaniyya wa'l-Mahāsīn al-Yūsufiyya*. Her efter D.S. Richards: *Baha ad-Din ibn Shaddad – The Rare and Excellent History of Saladin*, Burlington (2002) s.75. Imad ad-Din al-Isfahani, *Barq al-Shami*. Her efter F. Gabrieli: *Arab Historians of the Crusades*, New York (1969), s.134f., 136, 138f. *Itinerarium regis Ricardi*, her efter E. Hallam (red.): *Chronicles of the Crusades. Eye-Witness Accounts of the Wars between Christianity and Islam*. London (1989) s.157.

25